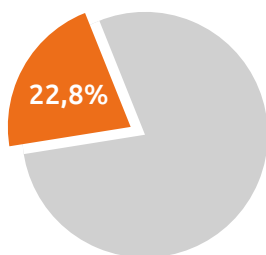

1. Osoby z niepełnosprawnością na rynku pracy

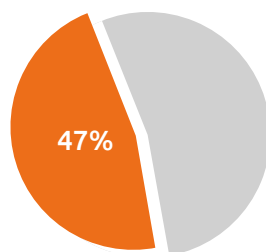
Jednym z wyzwań polityki społecznej w Polsce jest prowadzenie skutecznej integracji społecznej i aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Możemy śmiało stwierdzić, że system społecznego i zawodowego włączenia osób z niepełnosprawnością wciąż nie działa w sposób efektywny i zintegrowany.

Według danych powszechnego spisu ludności w Polsce żyje 3,2 mln osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym (z tego 1,05 mln osób zamieszkujących tereny wsi)¹. Jest to grupa społeczna charakteryzująca się najniższymi wskaźnikami zatrudnienia w porównaniu z ogółem społeczeństwa. Zatrudnienie osób z niepełnosprawnością w Polsce dalekie jest również od standardów panujących w pozostałych krajach Unii Europejskiej.

Polska

Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym²

Europa

Średni wskaźnik zatrudnienia dla krajów UE³

1 Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, źródło: www.stat.gov.pl

2 Uśrednione dane BAEL za 2014, źródło: www.stat.gov.pl

3 European comparative data on Europe 2020 & People with disabilities, Final report prepared by Stefanos Grammenos from Centre for European Social and Economic Policy (CESEP ASBL) on behalf of the Academic Network of European Disability Experts (ANED), December 2013

Pracodawcy funkcjonujący w dużych miastach często mają większą wiedzę na temat korzyści społecznych i finansowych wynikających z zatrudniania pracowników z niepełnosprawnością. W naszym miasteczku zetknęliśmy się z wieloma stereotypami, brakiem świadomości i możliwości zatrudniania osób niepełnosprawnych. Jest to proces ciągłego uczenia się, ale też uczenia całego otoczenia osób z niepełnosprawnością.

Osoba z otoczenia rodzinnego

Doświadczenia ostatnich lat wskazują na **niską skuteczność dotychczas realizowanych programów aktywizujących**, ograniczaną przez nieefektywny dobór stosowanych instrumentów oraz niewielką indywidualizację wsparcia i jego niedostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych. Przyczyny tego są złożone. Należy wśród nich wskazać przede wszystkim scentralizowany system wsparcia, funkcjonujący często w oderwaniu od rzeczywistych potrzeb osób z niepełnosprawnością i niewystarczającą komplementarność prowadzonych lokalnie działań prozatrudnieniowych.

2. Niepełnosprawni mieszkańcy wsi i małych miast

Przyczyny niskiej aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnością z terenów wsi i małych miast są złożone. Można do nich zaliczyć przede wszystkim: ograniczony dostęp do usług aktywizacyjnych i rehabilitacyjnych, utrudniony dostęp do placówek edukacyjnych, wykluczenie cyfrowe i stereotypowe postrzeganie niepełnosprawności. Brak dostosowanej infrastruktury i komunikacji znacznie ogranicza dostęp do edukacji oraz kształcenia zawodowego, a w konsekwencji dostęp do pracy. Na obszarach wsi i małych miast brakuje miejsc pracy na otwartym rynku pracy, a zamieszkujące tam osoby z niepełnosprawnością wykazują się także słabszym przygotowaniem do podjęcia zatrudnienia, brakiem wiedzy w jaki sposób szukać pracy.

Mamy również do czynienia ze słabością systemu wspierającego osoby z niepełnosprawnością w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej. Wsparcie instytucjonalne skupione jest wokół dużych ośrodków miejskich, co utrudnia korzystanie z oferty osobom z niepełnosprawnością z małych miast i wsi, a w konsekwencji powoduje spadek motywacji, bierność i pozostawanie poza marginesem rynku pracy.

Na wsi muszą być osoby kompetentne, które udzielą informacji jaką pomoc mogą dostać osoby niepełnosprawne i że nawet jak ma się orzeczenie o niepełnosprawności, to można pracować.

*Osoba niepełnosprawna,
woj. kujawsko-pomorskie*

3. Postawy na pracę osób z niepełnosprawnością

Odpowiedzią na problem niskiej aktywności zawodowej niepełnosprawnych mieszkańców wsi i małych miast jest **Program „Postaw na pracę”**.

Celem Programu „Postaw na pracę” jest wzrost aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych z terenów wsi i małych miast oraz wzrost efektywności lokalnych działań na rzecz aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych.

Geneza Programu „Postaw na pracę”

Koncepcja Programu zrodziła się na bazie wieloletnich doświadczeń Fundacji Aktywizacja w realizacji działań ukierunkowanych na aktywizację zawodową i społeczną osób z niepełnosprawnością. W 2007 r. Fundacja w partnerskiej współpracy z innymi podmiotami utworzyła ponad 400 dostępnych placówek na terenach wiejskich, wyposażonych w nowoczesny sprzęt komputerowy. Przeszkolona kadra lokalnych liderów społecznych, trenerów, pracowników jednostek samorządowych oraz organizacji społecznych mogła zaoferować profesjonalne usługi doradcze oraz szkoleniowe dla niepełnosprawnych mieszkańców oraz ich najbliższego otoczenia. W efekcie aż 20% uczestników tych działań podjęło zatrudnienie.

Dzięki tym doświadczeniom i osiągniętym rezultatom Fundacja Aktywizacja uruchomiła działania o zdecydowanie większej skali, realizowane poprzez model lokalnych partnerstw. W ramach ogólnopolskiego projektu „Wsparcie środowiska osób niepełnosprawnych z terenów wiejskich i małomiasteczkowych” 2100 osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących 220 gmin podniosło swoje kwalifikacje zawodowe oraz umiejętności społeczne, a blisko 500 z nich znalazło zatrudnienie na otwartym rynku pracy.

Główne działania Programu „Postaw na pracę”

Aktywizacja społeczna – wsparcie w zakresie zwiększania umiejętności społecznych, wsparcie o charakterze psychologicznym i prawnym

Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych – szkolenia IT i zawodowe, szkolenia z zakresu przedsiębiorczości i spółdzielczości socjalnej

Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych – doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy, staże, praktyki zawodowe, wsparcie trenera pracy

Wsparcie pracodawców – wsparcie w procesie rekrutacji, zatrudniania, pośrednictwo pracy, wsparcie trenera pracy w początkowym etapie zatrudnienia

Wsparcie otoczenia osób niepełnosprawnych – warsztaty i seminaria prawne dla rodzin i bliskiego otoczenia osób niepełnosprawnych

Wsparcie lokalnych partnerstw – transfer wiedzy, dostarczanie know-how, szkolenia

Program „Postaw na pracę” skierowany jest do:

- Osób niepełnosprawnych z terenów wsi i małych miast w wieku aktywności zawodowej
- Otoczenia rodzinnego osób niepełnosprawnych
- Pracodawców

Realizacja Programu „Postaw na pracę”

Program realizowany będzie lokalnie przez partnerstwa gminne lub powiatowe. W ramach Programu powstanie **Centrum Kompetencji**, odpowiedzialne za **animowanie powstawania Lokalnych Partnerstw** oraz za zapewnienie merytorycznego wsparcia w trakcie realizacji poszczególnych działań poprzez **transfer wiedzy** i wypracowanego **know-how w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych**, a także za wdrożenie **mechanizmów regrantingowych**.

CENTRUM KOMPETENCJI

Odpowiedzialne za animowanie powstawania Lokalnych Partnerstw oraz zapewnienie im merytorycznego wsparcia w toku realizacji poszczególnych działań poprzez transfer wiedzy i wypracowanego know-how w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych, a także za wdrożenie mechanizmów regrantingowych.

LOKALNE PARTNERSTWA

W skład partnerstw wchodzi lokalne instytucje i organizacje pozarządowe, w tym Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowe Urzędy Pracy, Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, ośrodki kultury, placówki edukacyjne, Lokalne Grupy Działania, Ośrodki Doradztwa Rolniczego, podmioty ekonomii społecznej i inne jednostki lokalnie zaangażowane w działania aktywizacyjne.

DIAGNOZA LOKALNA

Lokalne Partnerstwa opracowują diagnozę potrzeb społecznych na podstawie, której dobierane są działania skierowane do osób niepełnosprawnych.

REALIZACJA PROGRAMU

Program realizowany jest poprzez projekty. Działania projektowe dobierane są z szerokiego katalogu wsparcia (od działań mających na celu aktywizację społeczną osób niepełnosprawnych aż po wsparcie w wejściu na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia) w taki sposób, żeby odpowiadały na indywidualne potrzeby uczestników i uwarunkowania lokalnego rynku pracy.

OPRACOWANIE LOKALNEJ STRATEGII

Lokalne Partnerstwa po skończonych działaniach opracowują Lokalną strategię, która zapewni kontynuację działań po zakończeniu Programu.

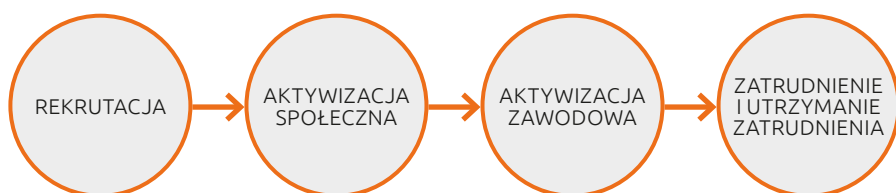
KONTYNUACJA DZIAŁAŃ

Na podstawie wypracowanej strategii i doświadczeń z realizacji Programu.

Z naszego doświadczenia wynika, że najbardziej efektywne działania to te, które były realizowane we współpracy instytucji państwowych takich jak nasz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i Powiatowy Urząd Pracy oraz organizacji pozarządowych. Z tej współpracy nie tylko wynikają dobre efekty dla ludzi w postaci ich zatrudnienia, ale też rodzą się pomysły jak wspólnie działać dalej na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej.

*Pracowniczka Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
woj. zachodniopomorskie*

Program realizowany będzie poprzez projekty. Działania projektowe dobierane będą z szerokiego katalogu wsparcia (od działań mających na celu aktywizację społeczną osób niepełnosprawnych aż po wsparcie w wejściu na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia) w taki sposób, żeby odpowiadały na indywidualne potrzeby uczestników i uwarunkowania lokalnego rynku pracy.

Elementy składowe projektów, skierowane do osób niepełnosprawnych:

- **Rekrutacja** oraz przygotowanie i zainicjowanie wdrażania **Indywidualnych Planów Działania** (IPD)
- **Aktywizacja społeczna**, obejmująca m.in.:
  - Doradztwo socjalne (indywidualne i/lub grupowe)
  - Doradztwo prawne (indywidualne i/lub grupowe)
  - Doradztwo psychologiczne (indywidualne i/lub grupowe)
  - Szkolenia podnoszące kompetencje cyfrowe
- **Aktywizacja zawodowa**, obejmująca m.in.:
  - Dofinansowanie rozpoczęcia/kontynuacji nauki formalnej
  - Doradztwo zawodowe (indywidualne i/lub grupowe)
  - Pośrednictwo pracy
  - Szkolenia zawodowe
  - Szkolenia z przedsiębiorczości oraz ekonomii społecznej
  - Warsztaty praktycznej nauki zawodu
  - Staże zawodowe
  - Zatrudnienie wspomagane (wsparcie trenera/trenerki pracy)
- **Usługi wspierające**, np. tłumacze języka migowego, dofinansowanie dojazdów

Działania skierowane do otoczenia rodzinnego, mające na celu podniesienie świadomości społecznej dotyczącej aktywizacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w tym: doradztwo prawne, warsztaty dla członków rodzin i opiekunów, doradztwo psychologiczne indywidualne i grupowe.

Działania skierowane do pracodawców, mające na celu podniesienie świadomości pracodawców w obszarze zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w tym: spotkania dla pracodawców, opracowanie i dystrybucja szkolenia e-learningowego dla pracodawców, opracowanie i dystrybucja publikacji dla pracodawców.

W Programie założono, że poszczególne działania można ze sobą łączyć w taki sposób, żeby jak najlepiej dostosować je do potrzeb uczestników i uwarunkowań lokalnego rynku pracy. Taki sposób doboru działań zapewni ich skuteczność.

Dlaczego warto realizować Program „Postaw na pracę”

Program „Postaw na pracę” uwzględnia istniejące oraz proponuje **nowe rozwiązania** pomagające zintensyfikować działania aktywizacyjne skierowane do osób z niepełnosprawnościami – w ciągu **5 lat** wsparciem w ramach Programu objętych zostanie **4000** osób niepełnosprawnych i **2000** osób z ich otoczenia. Zakłada się, że w efekcie realizacji Programu **25% niepełnosprawnych uczestników wejdzie na rynek pracy.**

Program odwołuje się do priorytetów i celów zawartych w krajowych dokumentach strategiczno-operacyjnych z zakresu aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. Jego realizacja wpłynie na skuteczne wdrożenie i stosowanie przez Polskę zapisów Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Korzyści dla poszczególnych odbiorców Programu „Postaw na pracę”

Osoby z niepełnosprawnością:

- Wejście na rynek pracy
- Podniesienie kwalifikacji zawodowych
- Możliwość wzięcia udziału w kompleksowym i zindywidualizowanym wsparciu
- Zwiększenie poziomu kompetencji społecznych, obywatelskich
- Zwiększenie poziomu kompetencji cyfrowych

Otoczenie osób z niepełnosprawnością:

- Zwiększenie wiedzy o prawach i możliwościach osób niepełnosprawnych
- Wsparcie o charakterze psychologicznym
- Możliwość spotkania innych osób z otoczenia, wymiana doświadczeń i wzajemne wsparcie

Pracodawcy:

- Zwiększenie wiedzy o korzyściach płynących z zatrudniania osób niepełnosprawnych
- Wsparcie w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych

Lokalne instytucje:

- Możliwość zdobycia specjalistycznej wiedzy o wspieraniu osób niepełnosprawnych w procesie aktywizacji zawodowej
- Zwiększenie efektywności lokalnej współpracy na rzecz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych
- Wypracowanie lokalnych strategii działań aktywizacji osób niepełnosprawnych